

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 6038/22
13.3.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Светлане Павић, председника већа, Александре Лековић и Весне Целетовић Цуцић, чланова већа, у парници тужиоца, АА из ..., кога заступа Игор Павић, адвокат из Београда, 27. Марта бр. 41, против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Љиљана Бањац, адвокат из Београда, Трг Николе Пашића бр. 2/5, ради дуга, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П 1305/16 од 06.09.2022. године, у седници већа одржаној дана 13.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, жалба тужиоца АА и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П 1305/16 од 06.09.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепног поступка, као неоснован.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му на име примљених новчаних давања, исплати износ од 135.172 еур са затезном каматом почев од дана пријема исплате, па до исплате, а све у динарској противвредности по курсу НБС, као неоснован. Другим ставом изреке пресуде, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му, на име накнаде по основу нематеријалних давања и извршених услуга, исплати износ од 2.721.600,00 динара, са законском затезном каматом почев од 30.11.2005. године, па до исплате, а ставом трећим изреке пресуде, обавезан је тужилац да туженом, на име накнаде трошкова парничног поступка, исплати износ од 172.204,00 динара, све у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, са законском затезном каматом почев од дана стицања услова за извршност одлуке, до исплате.

Против наведене пресуде тужилац је благовремено изјавио жалбу, побијајући је у целости, из свих законом прописаних разлога.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу одредбе члана 386 Закона о парничном поступку (“Сл. гласник РС”, бр. 72/11 са свим каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је оценио да је жалба тужиоца неоснована.

У проведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности, као ни битна повреда одредаба поступка из тачке 12 истог члана, на коју се неосновано жалбом тужиоца указује, с обзиром на то да је првостепени суд за своју одлуку дао јасне разлоге о одлучним чињеницама, па се правилност и законитост исте могу са сигурношћу испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је, као давалац издржавања, са правним претходником туженог, сада пок. ВВ, као примаоцем издржавања, закључио уговор о доживотном издржавању, оверен пред Трећим општинским судом у Београду у предмету Р 980/01, дана 14.03.2002. године, којим се обавезао да се стара о примаоцу издржавања и то тако што ће вршити набавку за примаоца издржавања, организовати спремање њеног стана, пружати јој сву потребну негу, учествовати у издацима одржавања стана, а у случају болести примаоца издржавања, омогућити јој сву потребну лекарску помоћ, одводити је код лекара, сносити трошкове лечења, набављати лекове и указивати сваку другу неопходну негу и помоћ која буде била потребна примаоцу издржавања. У члану 2 овог уговора, уговорена је обавеза тужиоца, као даваоца издржавања да редовно извршава своје обавезе из уговора о зајму који је закључен између примаоца издржавања и тужиоца дана 28.12.2000. године, те да ће се та давања од стране даваоца издржавања сматрати као један вид извршавања његове обавезе из уговора о доживотном издржавању, при чему су се у чл.3 Уговора, уговорне стране сагласиле да неизвршавање обавезе из чл. 2 уговора представља битну повреду уговорних одредби и разлог за раскид уговора о доживотном издржавању. Сада пок. ВВ, овим уговором се обавезала да након смрти, пренесе у својину тужиоцу 1/2 идеалних делова куће у улици ..., а која се налази на кат. парцели бр. ..., уписаној у зк. уложак бр. ... КО ..., те да на овде тужиоца пренесе право својине на њиви четврте класе, а која се налази на кат. парцели бр. ... на КО ..., површине 26 ари и 88 мкв, да на овде тужиоца пренесе право својине на викенд кући у ... у улици ... на кат. парцели бр. ... на КО ..., као и да на овде тужиоца пренесе право својине на воћњаку треће класе, у улици ... у ..., на кат. парцели бр. ... на КО ..., површине 28 ари и 20 мкв. Током 2005. године, односно дана 31.10.2005. године, међу сауговорачима је постигнут споразум, којим су се, између осталог, сагласили да споразумно раскину уговор о доживотном издржавању и констатовали су да немају било каквих узајамних потраживања на основу предметног уговора о доживотном издржавању. Међутим, ВВ је пред Првим основним судом у Београду покренула судски поступак за раскид поменутог уговора о доживотном издржавању, током ког поступка је преминула дана 30.12.2007. године, а у поступку расправљања заоставштине је решењем Трећег општинског суда у Београду у предмету О бр. 122/08 од 16.01.2000. године, за наследника, пок. ВВ, по основу писаног завештања пред сведоцима, оглашен овде тужени. Одлука је постала правноснажна дана 18.02.2009. године. Након тога је тужени ступио у парницу као

правни следбеник пок. ВВ, а пресудом Првог основног суда у Београду П 21493/12 од 18.09.2014. године је раскинут уговор о доживотном издржавању, оверен пред Трећим општинским судом у Београду у предмету Р 980/01, дана 14.03.2002. године, а одбијен је тужбени захтев овде туженог, у делу у коме је тражио да се обавезе овде тужилац да трпи да се брише његово право својине на непокретностима које су биле предмет уговора о доживотном издржавању. Ова пресуда је потврђена Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 251/15 од 05.02.2015. године у погледу одлуке о раскиду уговора, а укинута је у преосталом делу и предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење у том делу.

Пре закључења наведеног уговора о доживотном издржавању, између пок. ВВ као зајмодавца и туженог као зајмопримца, био је закључен уговор о зајму, поводом кога су дана 31.10.2005. године, сауговорачи закључили споразум, којим су констатовали да су уговор од 24.12.2002. године, као и дуг од 21.000,00 ДМ по основу признанице руком писане дана 05.02.2002. године, неспорни. Тужилац је наведеним споразумом признао да ће своје заостале обавезе у погледу уговора према сада пок. ВВ решити на тај начин, што ће најкасније до петог у месецу исплаћивати на руке ВВ износ од 600,00 ЕУР, а да ће најкасније до 30.11.2005. године, на име неисплаћених камата у претходном периоду у погледу преузетих обавеза из уговора исплатити износ од 5.000,00 ЕУР. Уговором је такође наведено и да ће у погледу дуга од 21.000,00 ДМ, тужилац до 01.02.2006. године именованој пружити одговарајуће обезбеђење тог потраживања. Због неизвршења уговорних обавеза од стране овде тужиоца, ВВ је пред Вишим судом у Београду покренула поступак П 1790/15, у коме је тражила да суд обавезе АА, да јој на име дуга по основу уговора о зајму исплати износе од 84.874,56 ЕУР са каматом и 10.737,13 ЕУР са каматом, као и износ од 5.000,00 ЕУР на име капитализоване камате. Поступак је након њене смрти наставио овде тужени ББ, али је исти правноснажно прекинут решењем од 23.03.2016. године, до правноснажног окончања парнице пред Првим основним судом у Београду у предмету П 21018/15. Из образложења тог решења произлази да се у предмету Првог основног суда у Београду П 2108/15 води поступак по тужби овде тужиоца, против овде туженог, ради утврђења ништавости правних послова закључених између сада пок. ВВ и овде тужиоца, који правни послови представљају основ за потраживање овде туженог. Тај поступак је настављен пред Вишим судом у Београду, који је дана 01.03.2020. године, донео решење којим се раздваја поступак по противтужби туженог – противтужиоца АА против тужиоца – противтуженог ББ, а противужбеним захтевом је тражено да се утврди да су ништави уговори о зајму закључивани између сада пок. ВВ и АА, ближе наведени у петитуму, између осталих и одредбе чл. 1 и 2 споразума од 31.10.2005. године. Пресудом П 1327/17, донетом дана 18.05.2020. године, одбијен је, као неоснован тужбени захтев тужиоца АА, којим је тражио да се утврди да су, као зеленашки, ништави уговори о зајму закључени између сада пок. ВВ, као правног претходника ББ и тужиоца АА, укључујући и споразум закључен дана 31.10.2005. године, као и тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужени ББ као правни следбеник сада пок. ВВ да тужиоцу АА врати све што је примио правни претходник по основу ништавости уговора и то износ од 206.097,00 ЕУР са домицилном каматом Централне европске банке почев од 11.08.2008. године па до исплате. Тужилац је против наведене одлуке изјавио жалбу и она је одбијена, а пресуда Вишег суда у Београду је потврђена у наведеном делу одлуком Апелационог суда у Београду Гж 7439/20 од 11.03.2021. године.

По наводима тужиоца, он је испунио све новчане обавезе из уговора о доживотном издржавању према примаоцу издржавања ВВ, претходнику туженог и то тако што јој је исплатио на име новчаних давања укупан износ од 120.672,00 ЕУР, а финансирао је и изградњу објекта на викенд имању сада пок. ВВ које се налази у ..., у улици ... и то: изградњу помоћног приземног објекта од чврстог материјала површине 30 мкв, вредности од 10.000,00 ЕУР, што је плаћено мајстору ГГ, финансирао је и набавку садница и финансирао засад од 200 стабала разног воћа године 2002. у вредности од 800,00 ЕУР, финансирао је изградњу летњиковца, стола, клупа и зидао роштиљ у вредности од 2.500,00 ЕУР, што је платио мајстору ГГ, а финансирао је и увођење водовода из ... у вредности од 1.200,00 ЕУР, те његова свеукупна материјална давања према примаоцу издржавања износе 135.172,00 ЕУР. Осим материјалних чинидби, тужилац је, као давалац издржавања, чинио и нематеријалне услуге примаоцу издржавања, водећи рачуна о њеним социјалним потребама и навикама, чинећи за сво време личне услуге, у смислу организације посета позориштима, путовања, посете пријатељима, припремање различитих приватних забава, слава, боравка викендом у ..., посете пријатељима у другим градовима, нпр. Новом Саду, Бања Луци, Бањи Ковиљачи и другим местима и веома честих одлазака у Мађарску. Тужилац је, поред тога, стално боравио на адреси примаоца издржавања у улици ... од 09.05.2002. године, па до 14.09.2006. године, те је провео у неформалној заједници са примаоцем издржавања временски период од 56 месеци, а најмање шест сати дневно је пружао разноврсне услуге примаоцу издржавања, што збирно износи 10.080 часова. Укупна вредност нематеријалних давања износе 10.080 часова помножено са просечном вредношћу радног сата за високо квалификована лица од 270,00 динара у динарској противвредности од 2.721.600,00 динара, који износ је такође тражио на име извршених услуга.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, а ценећи одредбе чланова 124 и 132 Закона о облигационим односима, те одредбу члана 194 Закона о наслеђивању, првостепени суд је донео побијану одлуку. По становишту првостепеног суда, тужилац нема право на повраћај новчаних износа датих по основу члана 2 уговора о доживотном издржавању, којим се обавезао да ће исплаћивати новчане износе по основу раније закљученог уговора о зајму. Ово с тога, што предмет уговора о доживотном издржавању могу бити нематеријална давања, али и материјалне обавезе новчаног карактера, с тим што се новчани износ мора користити за намене подмирења основних животних потреба примаоца издржавања, а не у друге сврхе. Уговарање враћања позајмљеног новчаног износа, по схватању првостепеног суда, није дозвољено у оквиру уговора о доживотном издржавању, имајући у виду да је у уговору експлицитно наведено да намена новчаног износа није подмирење потреба примаоца издржавања, већ враћање онога што је примљено по основу уговора о зајму. Сходно томе, а како предмет уговора о доживотном издржавању не може бити враћање зајма, како је то предвиђено у члану 2 уговора, то тужилац и нема право на враћање ових новчаних износа, нарочито имајући у виду да је повраћај новчаних износа датих на име зајма предмет посебних поступака који се воде између истих парничних странака пред Вишим судом у Београду. Одлучујући о преосталом делу тужбеног захтева, који се односи на повраћај износа опредељеног на име нематеријалних давања, првостепени суд сматра да ни овај захтев није основан. Ово с тога што нематеријална давања немају своју економску вредност, односно свој новчани еквивалент, па се не могу проценити

на начин како је то тужбом тражено као цена рада или радног сата. Такође разлог за раскид уговора о доживотном издржавању је неиспуњење уговорних обавеза од стране овде тужиоца, па он и нема основа да потражује повраћај датог. Одлучујући о делу захтева који се односи на враћање материјалних улагања тужиоца које је вршио у адаптацију некретнина сада пок. ВВ у ..., суд је утврдио да ова давања нису била предмет уговора о доживотном издржавању, па не могу бити ни предмет враћања по том основу. Осим тога, ово потраживање је застарело, с обзиром на то да су спорна улагања вршена у периоду од 2002. до 2004. године, а тужба у овој парници је поднета 2016. године, због чега је неспорно да је потраживање застарело. Ценећи приговор недостатка пасивне легитимације туженог, суд је нашао да је овај приговор неоснован, с обзиром на то да је тужени правни следбеник и законски и тестаментални наследник иза пок. ВВ, а што је утврђено и правноснажним оставинским решењем, због чега је пасивно легитимисан у овој парници. Одлуку о тршковима поступка суд је донео применом одредби чланова 150, 153 и 154 ЗПП-а, имајући у виду вредност предмета спора и успех странака у истом, а применом важеће АТ и ТТ у време пресуђења.

На правилно и потпуно утврђено чињенчно стање, првостепени суд је правилно применио материјално право и то одредбе чланова 194 Закона о наслеђивању и чланова 124 и 132 Закона о облигационим односима, када је одбио захтев тужиоца, као неоснован.

Наиме, у ситуацији када је правноснажном судском пресудом раскинут уговор о доживотном издржавању закључен између правног претходника туженог, сада пок. ВВ, као примаоца издржавања и тужиоца, као даваоца издржавања, тужилац би, сходно цитираним одредбама Закона о облигационим односима имао право да захтева враћање онога што је дао по основу раскинутог уговора. Међутим, предмет обавезе уговора о доживотном издржавању су обавезе чија је сврха и циљ брига о примаоцу издржавања, како је то прописано одредбом члана 194 Закона о наслеђивању, што у предметном уговору није случај, већ су у члану 2 раскинутог уговора уговорене обавезе поводом враћања зајма, те је реч о хибридном уговору. У таквој ситуацији, а имајући у виду да се ова парница води ради права на накнаду због раскида уговора о доживотном издржавању, правилан је закључак првостепеног суда да евентуална новчана давања која је тужилац вршио на име извршења обавезе по основу уговора о зајму, не могу бити процењивана као испуњење уговора о доживотном издржавању, нити могу бити предмет тужбеног захтева у овој парници. Ово нарочито имајући у виду да је зајам који је пок. ВВ дала тужиоцу, регулисан закључењем више уговора и Споразума од 31.10.2005. године, а чија је пуноважност предмет парничних поступака који су међу странкама вођени или се воде, чији је предмет и обавеза тужиоца да врати прецизно одређене новчане износе. Сходно томе, исплата новчаних давања, која је тужилац вршио поводом зајма су предмет одлучивања у наведеним поступцима и не могу бити предмет потраживања у овом спору.

Сходно изнетом, неосновани су жалбени наводи тужиоца да је уговор о доживотном издржавању у складу са законом оверен пред судом, те да је такође и раскинут у судском поступку и да првостепени суд у овом поступку није овлашћен да накнадно цени пуноважност уговора који је престао раскидом. Ово с тога што је оцена пуноважности и основа давања које је тужилац вршио правном претходнику туженог битна чињеница за одлучивање о враћању датог, а што је предмет овог парничног

поступка.

Из истих разлога су неосновани и жалбени наводи тужиоца да је уговором о доживотном издржавању могуће уговорити друга материјална давања, јер из текста самог уговора, као и из свих осталих изведених доказа, несумњиво произлази да се новчана давања уговорена у члану 2 предметног уговора о доживотном издржавању нису односила на давања ради подмирења животних потреба и старања и бриге о примаоцу издржавања, већ су се односила на враћање зајма који се тужилац обавезао да врати правном претходнику туженог.

Ценећи даље наводе жалбе тужиоца да је суд погрешно применио материјално право када је одбио захтев за враћање новчаног износа који се односи на материјална улагања у адаптацију некретнина сада пок. ВВ, Апелациони суд налази да су и ови наводи без утицаја на правилност побијане одлуке. Ово с тога што је одредбом члана 194 Закона о наслеђивању изричито прописано да давалац издржавања, као накнаду за пренос одређених ствари или права, пружа примаоцу издржавања накнаду у виду бриге и других видова издржавања, при чему су као пример наведени: обезбеђење становања, хране, одеће, обуће и одговарајућа нега у болести и старости, трошкови лечења и давања за свакодневне уобичајене потребе. Из овакве законске дефиниције појма уговора о доживотном издржавању, несумњиво произилази да давања која давалац издржавања пружа, у накнаду за корист коју остварује, морају бити усмерена на негу, бригу и старање о примаоцу издржавања, а уколико се ради о другим материјалним давањима морају бити изричито уговорена.

У конкретном случају, предметним уговором није уговорено било какво новчано улагање у непокретности пок. ВВ, нити се оно може уподобити накнади за издржавање, односно таквом виду давања које би послужило нези и бризи о пок. ВВ. И сам тужилац је у датом исказу навео да је улагао у непокретности пок. ВВ зато што је сматрао да ће их стећи у будућности. Ова улагања тужилац је вршио својом вољом, уз сагласност пок. ВВ и по њиховом међусобном договору, иако је знао или је морао знати да ове непокретности још увек није стекао и да ће исте евентуално стећи тек након њене смрти. Сходно томе, тужилац је знао да ова давања не мора вршити и да иста не представљају његову обавезу из уговора о доживотном издржавању, па иста и не може тражити у овој парници која се води поводом накнаде због раскида тог уговора. Сходно томе, правилно је првостепени суд оценио да ова улагања не могу бити предмет тужбеног захтева у овом спору и да иста нису основана, па је одбио захтев тужиоца и у погледу ових давања, нарочито имајући у виду да тужилац није пружио ниједан писани доказ о томе да је својим новцем вршио улагања у овај објекат.

Неосновани су и жалбени наводи тужиоца да суд није потпуно утврдио чињенично стање и омогућио тужиоцу да докаже висину давања која је вршио у виду бриге, неге и старања, тиме што је одбио да саслуша предложене сведоке. Наиме, када се давања састоје у различитим услугама, подразумева се да тужилац мора јасно да определи о којим тачно услугама је била реч, а затим и у ком обиму су оне вршене. Ово имајући на виду да се, у описаној ситуацији, висина ове врсте накнаде једино може обрачунати утврђењем врсте услуге, те ценом такве услуге на тржишту, како би се дошло до новчаног еквивалента који би прималац издржавања, да није закључила уговор са тужиоцем, била дужна да сноси, ангажовањем трећих лица за извршење тих

радњи. Самим тим, за ову врсту реституције за учињена давања, било је неопходно да тужилац предложи конкретне доказе, на бази којих би потом суд одредио извођење других доказа, па се у одсуству наведених правилност закључка првостепеног суда жалбом не доводи у сумњу.

Тужилац је у датом исказу навео да се његова обавеза, као даваоца издржавања, исказивала у томе што је пок. ВВ помагао приликом путовања и посета и у организацији социјалних дешавања, прослава, славе и сл. и на тај начин се о њој старао, а при чему је ову врсту давања определио према вредности радног сата за високо квалификована лица, на укупан број од 10080 часова, а без адекватног образложења како је до тог броја сати дошао. Тако опредељен тужбени захтев, по вредности радног часа висококвалификованог лица и уз крајње арбитражно одређен број сати, а имајући у виду врсту давања и радњи испуњења уговора које је тужилац навео, не може бити адекватно опредељена вредност, нити је тужилац на ту околност предлагао вештачење, већ је предлагао извођење доказа вештачењем на околност висине улагања у непокретности пок. ВВ.

При наведеном стању ствари, а имајући у виду да тужилац у датом исказу није навео у чему се огледала свакодневна нега и брига током трајања уговора о доживотном издржавању, већ је само навео да је организовао дружења, одласке у позориште и биоскопе, путовања по земљи и у иностранству, при чему није могао да наведе ни колико пута, ни у којим трајањима је то било, правилно је првостепени суд закључио да је сувишно саслушање сведока на околности на које ни сам тужилац није могао прецизно да се изјасни. Осим тога, тужилац је такође навео да је пок. ВВ, када се разболела, престала потпуно да комуницира са било ким, осим своје пријатељице и да јој је он у том периоду плаћао само новчани износ на име зајма, па у ситуацији када је уговор о доживотном издржавању раскинут због неиспуњења обавезе од стране тужиоца, те како је између саговорача претходно постигнут и споразум о раскиду од 31.10.2005. године, у коме је сам тужилац потврдио да нема никаквих потраживања по основу овог уговора од правног претходника туженог, његово право да тражи накнаду давања која су по својој садржини представљала заједничко проведено време са пок. ВВ, а не напор у виду бриге, старања и обезбеђивања ствари које су јој потребне, свакако не може изразити у новчаној вредности, нити тужилац има право да исту захтева. Такође, из тужиочевих навода се може закључити да је и он са ВВ путовао, боравио и учествовао на дружењима, што је поткрепио и поднетим фотографијама, па се не може сматрати да је улагао напор или предузимао радње које би представљале вид бриге и старања о некоме ко то не може сам да уради, а што је суштина давања по основу уговора о доживотном издржавању.

Апелациони суд је ценио и остале наводе жалбе тужиоца, али их посебно не образлаже јер налази да нису од утицаја на доношење другачије одлуке, а на основу овлашћења из члана 396 став 1 ЗПП-а.

С обзиром на исход спора и постигнути успех странака потврђена је и одлука о трошковима поступка, садржана у трећем ставу изреке ожалбене пресуде. Трошкови су туженом досуђени и одмерени правилном применом одредби чланова 153, 154 и 163 ЗПП-а, као и Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и ТТ важећих у време доношења одлуке.

Са свега изложеног а применом одредби чланова 390 и 401 тачка 2 ЗПП-а, одлучено је као у ставу првом изреке.

Имајући у виду да тужилац није успео у другостепеном поступку, одбијен је његов захтев за накнаду трошкова тог поступка применом одредбе члана 165 став 1 ЗПП и одлучено као у ставу другом изреке ове пресуде.

**Председник већа-судија,
Светлана Павић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић